

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ
за работата на ИАРМ за 2010 година

Извештај за работата на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2010 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално акредитационо тело во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразноста. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Во август 2005 година, Владата на Република Македонија ја усвои „Националната политика во областа на акредитација“ со која се утврдени главните цели и задачи, како и начинот на финансирање и акциониот план за нејзино реализирање.

Законската рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- а. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- б. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- в. Акредитација на тела кои вршат сертификација

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2010 година

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2010 година, донесена од странана на Владата на Република Македонија и објавена во “Службен весник на Република Македонија“ бр. 26/2010, ИАРМ ги реализира следниве активности:

1. Акредитациони активности

Во согласност со Закон за акредитација, (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/09), Владата на Република Македонија во март 2010 година го донесе Статутот на ИАРМ.

Во 2010 година Советот и директорот на ИАРМ ги ревидираа сите документи на системот за управување со квалитет. Новите изданија на документите содржат измени согласно новиот Закон за акредитација, новиот Статут на ИАРМ, а пред се согласно препораките на оценувачкиот тим на Европската организација за акредитација (EA) дадени во Извештајот од предоценката за потпишување на Договорот за взаемно признавање на резултатите со Европската организација за акредитација (EA-MLA). Во таа

насока изменети се 14 Правилници на Советот на ИАРМ и 23 Процедури на директорот на ИАРМ и истите се објавени на интернат страницата на ИАРМ.

Со измената на сите документи на системот за управување со квалитет, всушност се отстранија и сите забелешки дадени во Извештајот од преоценката, како дел од постапката за потпишување на договорот за взаемно признавање (ЕА-МЛА). Имено, во февруари 2009 година ИАРМ поднесе апликација за потпишување на договор со Европската организација за акредитација (ЕА) за взаемно признавање на акредитациите во рамките на Европската Унија. Прелиминарната посета на оценувачкиот тим на ЕА, се реализира во периодот од 07-11.12.2009 година. По завршувањето на прелиминарната оценка, тимот состави Извештај во кој се дадени забелешките од неговата оценка. Апликацијата на ИАРМ се однесува за областите: инспекциски тела, лаборатории за тестирање и тела за сертификација на производи, но ИАРМ веќе ја извести ЕА за проширување на опсегот за областа лаборатории за калибрирање.

а. Статус на акредитирани тела

Досега вкупно се акредитирани 65 тела за оценка на сообразност. На осум од нив акредитацијата им е повлечена.

Во 2010 година, на вкупно 20 тела за оценка на сообразност им е *доделена акредитација*:

Вид на телото	Име на телото	Дата
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТЦИ ЕуроЦерт	29.01.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЕУРОМАК - КОНТРОЛ	15.03.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ПСС – Центар за испитување на возила	20.04.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Центар за истражувања, развој и континуирано образование	06.05.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Аутомакедонија ЕТЦ ДООЕЛ Скопје Центар за хомологација	09.05.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	СЕЈБОЛТ ПАН АДРИАТИКА ДОО - Скопје	25.05.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТАХОСЕРВИС ДООЕЛ Охрид	11.06.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЕЛМОНТ ДОО	14.07.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	РУДАРСКИ ИНСТИТУТ – СКОПЈЕ	16.10.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Градежно механизационен инженеринг	10.11.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ЕХ ИЗВЕДБА ИНЖЕНЕРИНГ ДООЕЛ - СКОПЈЕ	10.12.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ТЕХНОЛАБ д.о.о - СКОПЈЕ	15.12.2010

Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	ДИГИНТРАНС ДООЕЛ Куманово	24.12.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	Месер Вардар Техногас	24.12.2010
Инспекциско тело МКС EN ISO/IEC 17020	МАКПЕТРОЛ А.Д.	31.12.2010
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЕКОТЕХ ДОЗИМЕТРИЈА ДОО	02.07.2010
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	Фармахем Дооел	01.12.2010
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЕВРО КОНСАЛТИНГ-ДОО	10.12.2010
Лабораторија за тестирање МКС EN ISO/IEC 17025	ЈЗУ Центар за јавно здравје Скопје	24.12.2010
Лабораторија за калибрација МКС EN ISO/IEC 17025	АУТОМАКЕДОНИЈА – ЕТЦ	24.06.2010

Во 2010 година на 9 тела за оцена на сообразност им е *доделена реакредитација*, а на три тела за оцена на сообразност *акредитацијата им е повлечена*.

Во 2010 година, ИАРМ релизира 30 редовни *надзори на акредитираните тела*.

б. Проектни активности

Во 2010 година ИАРМ беше вклучен во реализација на четири меѓународни проекти:

Започнаа активностите предвидени со *ИПА Национален проект* (Инструмент за предпристапна помош, Компонента 1, Проект 3.01 Слободно движење на стоки – Инфраструктура за квалитет). Имено, канцеларијата на Европската делегација во Република Македонија во август месец објави меѓународен тендер за избор на институција за реализација на проектот “Техничка помош за институционално зајакнување на Институтот за акредитација на Република Македонија“. На истиот се пријавија 8 конзорциуми и како најповолна беше избрана понудата на конзорциумот составен од “Federal Institute for Materials Research and Testing“ (BAM) од Германија и Институтот за акредитација од Литванија. Проектот официјално започнува на 01.02.2011 година.

Во рамките на *ИПА Регионален проект* вработените во ИАРМ учествуваа на следниве обуки:

- Pre PT Training, Љубљана, Словенија
- Post PT Training, Блед, Словенија
- Акредитација на ILC & PT провајдери, По, Франција
- Акредитација на лабораториите за калибрација во согласност со стандардот ISO/IEC 17025, По, Франција

Покрај обуките, беше организиран и состанок за имплементација на Европската регулатива 765/2008 во националното законодавство на земјите учесници во проектот. Состанокот се одржа во Брисел, а на него учествуваа претставници од Европската комисија, Европската организација за акредитација, ЦЕФТА и телата за акредитација.

Во соработка со *Германското друштво за техничка соработка (GTZ)* се изготвија документите за 6 (шесте) Секторски комитети и овие документи дадени се на разгледување на соодветните Технички комитети:

1. Секторски комитет за електрика, електроника и електрични машини
2. Секторски комитет за опрема под притисок, пренослива опрема под притисок и челични градежни производи
3. Секторски комитет за лифтови и опрема за подигнување
4. Секторски комитет за градежни производи
5. Секторски комитет за возила
6. Секторски комитет за услови во кои се користи техничката опрема

Регионалниот проект “Промоција на регионалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет“ наменет за Институтите за акредитација од Македонија, Србија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово, а финансиран од *Германскиот институт за метрологија* ги опфати следниве активности:

- Работилница за системот за управување на телата за акредитација за менаџерите за квалитет, Атина, Грција;
- Набљудување при надзорна оценка на сертификационо тело, акредитирано по стандардот EN ISO/IEC 17024, Анкара, Турција
- Набљудување при надзорна оценка на инспекциско тело, акредитирано по стандардот EN ISO/IEC 17020, Анкара, Турција;
- Набљудување при надзорна оценка со проширување на лабораторија за калибрација, акредитирана по стандардот EN ISO/IEC 17025, Загреб, Р. Хрватска.

Во рамките на *БЕРИС Проектот*, проект на Владата на Република Македонија и Светска Банка, ИАРМ го опреми Тренинг центарот со информатичка опрема. Набавката на Софтверот за управување со податоци (Data Management Software), кој беше планиран да се реализира преку овој проект, неговата набавка е одложена да се реализира преку ИПА националниот проект во текот на 2011 година.

в. Соработка со државни органи на Република Македонија

ИАРМ учествуваше во работата на работни групи на Владата на Република Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Во 2010 година, ИАРМ активно учествуваше во работата на Техничките комитети во Институтот за стандардизација на Република Македонија.

Исто така, ИАРМ учествуваше во подготовката на договорот за соработка со Министерството за економија.

г. Човечки ресурси

Комитетот за оцена на лица во целост ги измени процедурите за оценувачи, изврши ревизија на досиејата на сите членови на листата за оценувачи и експерти и изготви нова листа на оценувачи и експерти на ИАРМ согласно процедурите на Европската организација за акредитација (EA).

Во 2010 година во ИАРМ се реализираа 1 вработување (преминување од привремено вработување во засновање на постојан работен однос).

Врз основа на претходно изнесеното, ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени под оваа ставка во Програмата за работа на ИАРМ за 2010 година.

2. Организирање на обуки

ИАРМ во текот на 2010 година организира 5 обуки наменети на телата за оцена на сообразност и оценувачи:

- Имплементација на стандардот МКС EN ISO/IEC 17025 во лаборатории за тестирање и калибрација.
- Имплементација на стандардот МКС EN ISO/IEC 17020: 2006 за тела кои вршат инспекција.
- Обука за оценувачи по стандардот МКС EN ISO/IEC 17021:2006.
- Обука за оценувачи по стандардот МКС EN ISO/IEC 17025:2006.
- Обука за оценувачи по стандардот МКС EN 45011.

Во рамките на проектот “Промоција на регионалната соработка во југоисточна Европа на полето на инфраструктурата на квалитет“, финансиран од Германскиот институт за метрологија, ИАРМ организираше меѓународна работилница на тема “Земање на примероци од животна средина“.

Сите обуките беа организирани во Тренинг центарот на ИАРМ и истиот во текот на 2010 година беше доопремен со канцелариска, информатичка и куњска опрема со цел да се овозможи негова функционализација.

Покрај обуките во организација од страна на ИАРМ, вработените учествуваа и на други домашни и меѓународни обуки, како што се:

- 7^{ми} “Хрватски семинар за опрема под притисок“, Загреб, Р. Хрватска.
- Мерни инструменти - Законска и научна метрологија, INT markt, Биро за метрологија.
- Калибрација на референтни термометри кои се користат за проверка и контрола на термометри кои се применуваат во прехранбената индустрија, каде што се користи НАССР стандард, INT market, Биро за метрологија.
- „Поддршка на националните подготовки за членство во ЕУ од областа на животната средина“, SEPA, Министерство за животна средина и просторно планирање.
- Стручно оспособување за опрема под притисок, Загреб, Р. Хрватска.

Преку TAИEX инструментот, ИАРМ организираше работилница на тема “Улогата на акредитацијата во имплементација на Регулативата (ЕЗ) 765/2008 и Комуникација со Националните Регулатори“.

Исто така, од страна на Министерството за економија беа организирани и други обуки кои се во врска со прилагодувањето на законодавството на Република Македонија со законодавството на ЕУ.

Како резултат на сите претходно споменати обуки, ИАРМ постигна значително институционално зајкнување преку едукација како на редовно вработените, така и на надворешните соработници.

Персоналот во ИАРМ го сочинуваат 15 редовно вработени, 51 експерт, 48 кандидати за оценувачи и 55 оценувачи од кои 17 водечки, 17 технички оценувачи од различни подрачја и 21 технички оценувач во обука.

3. Прововирање на системот за акредитација

Во 2010 година беа одржани следниве промотивни настани:

- На 9 јуни 2010 година по повод Меѓународениот дена на акредитацијата, ИАРМ организираше промоција по повод доделувањето на Сертификатите за акредитација на телата за оцена на сообразност акредитирани во текот на 2009 година. Промоцијата се одржа во Клубот на органите на управата.
- Во 2010 година, ИАРМ издаде 1 брошура од областа на акредитацијата која има за цел промоција на акредитацијата и запознавање на пошироката јавност со придобивката од оваа активност, како и „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2009 година“.
- ИАРМ учествуваше во неколку активности организирани од страна на Стопанската комора на Македонија.

4. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиска контрола

Согласно Законот за акредитација, Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално финансиска контрола 3 члена. Во текот на 2010 година двете тела кои работат во состав на ИАРМ одржаа вкупно по 12 редовни седници. Исплатата на членовите на овие тела се врши според одржана седница (за неповеќе од 12 седници во годината) и според присуство на членовите.

5. Меѓународни активности

Во 2010 година ИАРМ имаше повеќе *меѓународни* активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација (EA).
- Вработените од ИАРМ учествуваа во работата на Комитетите на Европската организација за акредитација (MAC, HNS, CS, IC, LC и CPC).
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустрија, царина и даноци, како и во преговорите за потпишување на PECA/ASAA со Европската Комисија.
- Во ноември 2010 година ИАРМ учествуваше во работата на ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), каде ИАРМ има статус на асоцијативна (придружна) членка.

Во февруари 2010 година ИАРМ потпиша меѓународен договор за *билатерална соработка* со Институтот за акредитација на Босна и Херцеговина. Со останатите институти за акредитација од регионот, ИАРМ веќе има потпишано билатерални договори.

Во рамките на претходно потпишаните билатералните договори ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Учество во заеднички обуки.
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект.
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија.

Во целокупното свое работење, вработените во ИАРМ активно соработуваат со Советот на ИАРМ, Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ, како и работните тела кои функционираат во рамките на ИАРМ. Како резултат на заедничко ангажирање, ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени во Програмата за работа на ИАРМ за 2010 година.

Директор
Д-р Трпе Ристоски
